

SPOMENICA PRVE GIMNAZIJE U ZAGREBU 1854. – 2004.

Gl. ur.: Branimir Dakić, Prva gimnazija u Zagrebu, Zagreb, 2004., 238 str.

U povodu svečane obljetnice 150 godina djelovanja Prva gimnazija u Zagrebu je izdala uzoritu i hvale vrijednu *Spomenicu Prve gimnazije 1854. – 2004. godine*. Nakon kratkog uvodnog slova ravnatelja gimnazije Stjepana Videka, knjiga je podijeljena na šest odijeljaka s ukupno 238 stranica: *Prvih stotinu godina, Prva gimnazija 1940. – 1978., Sjećanja, Prva gimnazija 1993. – 2004., Moja škola, Foto album, zaključno s Popisima profesora i maturanata škole 1854. – 2004. godine* te pogovorom glavnog urednika Branimira Dakića. Spomenica je ilustrirana brojnim fotografijama učenika i profesora, školske zgrade, učionica i kabineta i presnimkama arhivske i bibliotečne građe. Uz arhiv same škole korištena je građa koja se čuva u Državnom arhivu u Zagrebu, Muzeju grada Zagreba, Hrvatskom školskom muzeju, Muzeju “Mimara” te u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu.

U odjeljku *Prvih stotinu godina* objavljen je pretisak teksta Rudolfa Horvata *Povijest realnih gimnazija u Zagrebu*, o osnivanju i prvih sedamdeset godina rada prvotno male realke, a potom prve realne gimnazije u Zagrebu. Svečano otvorenje prvog razreda male realke, privremeno smještenog u zgradi grko-katoličkog sjemeništa, bilo je 20. studenog 1854. godine. Do 1869./70. godine otvoreno je sedam razreda i mala realka je pretvorena u veliku realku, koja je od 1894. osmorazredna realna gimnazija s realnim i realnogimnazijskim odjelom. Godinu dana kasnije prva realna gimnazija je zajedno s višom trgovačkom školom i novoosnovanom donjogradskom gimnazijom useljena u novoizgrađeni *Školski forum*, najljepše školsko zdanje onoga vremena. Zbog velikog broja učenika 1913. godine je realna gimnazija podijeljena na dvije potpune realne gimnazije, a 1922. godine je osnovana i treća realna gimnazija. U tekstu Branimira Dakića *Kroz izvješća škole od 1854. do 1940. godine* pregledno su predstavljani odabrani sadržaji i zapisi godišnjih izvješća škole – teme uvodnih rasprava, naučnih osnova, ispita zrelosti, problemi smještaja škole i prostora. Među istaknutim i poznatim profesorima za najstariju povijest gimnazije ističe se profesor i ravnatelj Josip Torbar. U tabeli je prikazan broj razreda i učenika za razdoblje od 1871. do 1913. godine. Svojevrsni ljetopis škole kroz drugu polovinu 20. stoljeća zanimljivo je napisala Drinka Trinajstić u tekstu *Pedeset godina I. gimnazije kao suvremene mješovite škole*, jasno istaknuvši prijelomne godine u povijesti škole, ukupno unaprijeđenje, ali i otvorena pitanja, probleme i nedostatke nastalih promjena. Poput matice, I. gimnazija je 30-ih godina iznjedrila još dvije muške gimnazije – IV. i V. gimnaziju. U okviru općih reformi, 1954. godine je postala mješovita gimnazija, a dvije godine poslije, odvajanjem nižih razreda, četverogodišnja gimnazija. Razdoblje *usmjerenog obrazovanja*, od 1977. do 1990., nekadašnja I. gimnazija “preživljavala” je u okvirima *Centra za usmjereno obrazovanje za upravu i pravosuđe* ili *CUP*. U međuvremenu, 1986. godine, škola ostaje i bez svoje zgrade zbog odluke o useljenju muzeja *Mimara* u školsko zdanje. Devedesete godine 20. stoljeća su godine obnove I. gimnazije i useljenja u novoizgrađenu, suvremeno uređenu zgradu u Novom Zagrebu. Promišljanja o identitetu gimnazije nalazimo

u tekstu Olge Car Bordukalo pod naslovom *Prva gimnazija: tradicija i pripadanje*. Kratki prikaz o pjevačkom zboru škole dao je Vladimir Kranjčević u tekstu *Mješoviti zbor I. i IV. gimnazije u Zagrebu*, a uspjehe rukometnog kluba *Vihor* opisao je Matko Maroević u tekstu *U vihoru pobjede*.

Vjerujem da će pažnju čitalaca posebno privući odjeljak *Sjećanja*, u kojima su svoje doživljaje i uspomene na gimnazijsko doba opisale poznate osobe znanstvenog i kulturnog života – Vladimir Devidè, Boris Magaš, Vjekoslav Šutej, Ivo Josipović, Jan Hruška. Objavljena su i sjećanja Ive de Bone, Marijana Dujmovića, priča o pradjedu Maše Danon, zapis Branimira Dakića o obljetnicama mature. Svojevrsan kratki leksikon poznatih učenika priredio je Ljubomir Kargačin pod naslovom *Bili su učenici Prve gimnazije*.

Posljednjih deset godina djelovanja I. gimnazije predstavila je Ana Boban u tekstu *Stara škola u Novom Zagrebu*, opisima nastavnih i vrlo raznolikih izvannastavnih sadržaja, kretanjem broja i uspjesima učenika, profesora i njihova stručnog usavršavanja i napredovanja, te opisom uvjeta rada – nastavnih pomagala i same školske zgrade. Priзнание djelatnicima i učenicima I. gimnazije odano je, povodom 150. obljetnice, dodjelom Nagrade grada Zagreba 31. svibnja 2004. godine. Svoju školu opisali su učenici: Svjetlana Vukić – *Prva & jedina*, Igor Pongrac – *Mali osvrt ili zašto ne trebate žaliti što ste se upisali u Prvu*, Iva Klepac – *Prva*, Nina Gregl – *Moj pogled na prvu*, i Ana Puljić – *I nakon svega...* Vizualizacija stogodišnje prostorne školske povijesti zabilježena je u *Foto albumu* gimnazijske zgrade i kabineta na Rooseveltovom trgu i nove školske zgrade i kabineta u Aveniji Dubrovnik.

Osobito vrijedan dio Spomenice je *Popis profesora i maturanata škole 1854. – 2004. godine* na šezdeset stranica. Učiteljski zbor popisan je abecedno s nastavnim predmetima koje je profesor predavao i godinama službe u gimnaziji, dok su učenici popisani po generacijama.

Urednička riječ i zahvale svima koji su surađivali na izradi Spomenice na kraju su knjige u *Pogovoru* glavnog urednika Branimira Dakića.

Bogatstvo sadržaja Spomenice Prve gimnazije svojom zanimljivošću i informativnošću pružiti će Vam pravi čitalački užitek i obogatiti Vas novim spoznajama o jednoj od ključnih srednjoškolskih ustanova grada Zagreba. Na kraju, treba uputiti sve pohvale autorima tekstova i suradnicima koji su dio povijesti, opće i osobne, zabilježili za ubuduće, a posebno urednicima koji su dobro osmišljenom strukturom knjige ukazali na svu kompleksnost povijesti jedne škole.

Sonja Gaćina Škalamera